

**Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення,
дидактичні та виховні аспекти**

15. Подоляк, З. Дидактика багатомовності як методологічна основа сучасної іншомовної освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2017. № 4. С. 207–213. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8935/1/27.%20Podoljak.pdf>
16. Успішні практики багатомовної освіти в Україні / кол. авт., за ред. А. О. Панченкова. К.: Ваіте, 2020. 134 с.
17. Фідкевич, О. Зміст і функції багатомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мов національних меншин Укр. пед. жур. 2020. № 3. С. 66–74. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722030/1/%D0%A4%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87-%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
18. Baker, C. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 4th edition. Clevedon: Philadelphia, Adelaide: Multilingual Matters, 2006.
19. Baker, C. & Prys Jones, S. *Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education*. Clevedon: Philadelphia, Adelaide: Multilingual Matters, 1998.
20. Baker, C. *A Parents' and Teachers' Guide to Bilingualism*. 2nd edition. Clevedon, Boston, Toronto, Sydney: Multilingual Matters, 2000.
21. Harging–Esch, E. & Rilley, P. *The Bilingual Family: A Handbook for Parents*. 2nd edition. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, Delphi: Cambridge University Press, 2003.
22. Hufeisen B. *EuroComGerm. Die sieben Siebe: Germanische Sprachen lesen lernen*. Aachen: Shaker, 2007. 370 p.
23. Klein H. G. *EuroComRom. Die sieben Siebe: Romanische Sprachen sofort lesen können*. Aachen: Shaker, 2000. 287 p.
24. Montanari, E. *Wie Kinder mehrsprachig aufwachsen: Ein Ratgeber*. 3. Auflage. Frankfurt a. M.: Brandes & Apsel Verlag, 2002.
25. Montanari, E. *Mit zwei Sprachen groß werden. Mehrsprachige Erziehung in Familie, Kindergarten und Schule*, München: Kösel, 2002.

**КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ
ТРАЕКТОРІЇ РОЗВИТКУ ДИТИНИ В НЕСТАБІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Олена Барановська

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України*

Сьогодні ставить дитину в обставини, коли вирішуються серйозні життєві проблеми, в тому числі – проблеми адаптації до нових умов навчання. Пандемія коронавірусу змінила систему навчання, інтегрувавши дві її основні форми: очне та дистанційне навчання. Виникла нова форма: змішане навчання. Змішане навчання в початковій школі залучає нові Інтернет-технології, які дозволяють врахувати індивідуальний темп навчання і розвитку учня, мотивувати його, відстежити його особисті досягнення та відслідкувати необхідні зміни в технологіях. Тобто створюється нове навчальне середовище, в якому досвід і майстерність

Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти

учителя гармонійно й ефективно об'єднуються зі зростаючими інформаційними потребами суспільства, допомагають проблеми перетворити на переваги. Під час пандемії було проведено дослідження, в якому розглянуто можливості доступу учнів до дистанційного навчання та вплив змін в навчальному процесі на успішність дітей. Результати засвідчили значну нерівність у можливостях доступу учнів до дистанційного навчання, яка варіювала в залежності від регіону. Особливо дистанційне навчання було важким для учнів молодших класів, оскільки вони потребують постійної взаємодії з учителем та підтримки й допомоги батьків. А допомога батьків сильно залежить від їхньої освіченості та бажання постійно брати участь в навчанні дітей.

Початок війни в Україні поставив переважну більшість дітей в ситуацію, коли вони мають навчатися в дуже нерівних умовах під великим психологічним і фізичним навантаженням. Тому те ж саме відбувається і зараз, коли діти стали жертвами війни і були вимушені переміститися в незвичні для себе умови, в багатьох з них виникли серйозні психологічні проблеми. Крім традиційних функцій з організації життєвого та виховного простору, на батьків наразі покладається організація навчального осередку в дуже різних життєвих умовах, відслідковування змін у психологічному стані дітей та активна взаємодія з учителями. Навчання дітей у період воєнних дій в Україні розширює спектр впливу батьків на ефективність навчального процесу (Рис. 1).

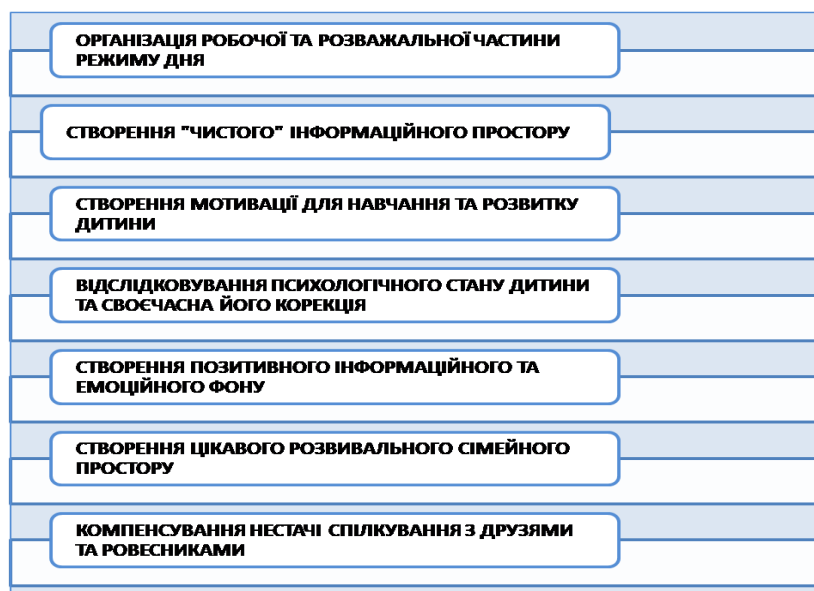

Рис. 1. Функції батьків з організації ефективного навчання дітей

Мабуть головною метою наразі є реальна психологічна допомога дітям від батьків, які виконують функції, які раніше були покладені на цілі колективи. Батьки мають стати психологами для своїх дітей, для чого мусять підвищити свій рівень обізнаності з основних позицій: знання вікових та психологічних особливостей дітей відповідного віку; проведення консультацій зі шкільним психологом за потреби та раз на пів року з метою визначення можливих причин утруднень та рівня тривожності дитини;

Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти

визначення кола інтересів дитини в даний період її розвитку; вивчення відповідності реального віку дитини та її психічного розвитку (раз на рік); визначення відповідності рівня фізичного здоров'я дитини та її навантажень [1]. Тож в сучасних реаліях вкрай важливо визначити індивідуальну освітню траєкторію дитини і надати можливість опанувати ключовими компетентностями, що дозволять їй плідно працювати і навчатися впродовж життя, адаптуватися до його реалій і взаємодіяти в суспільстві.

В Рамковій програмі оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя основними цілями визначено завдання «...підтримувати зусилля на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях задля сприяння розвитку компетенцій для навчання протягом усього життя...» [2]. *Компетентності* в цій програмі визначаються як «...комбінація знань, навичок та ставлень, де *ЗНАННЯ* складається з фактів і цифр, концепцій, ідей та теорій, які вже встановлені та підтримують розуміння певної сфери або предмета...» [там само]; *НАВИЧКИ* визначаються як «...здатність та спроможність виконувати процеси та використовувати наявні знання для досягнення результатів...» [там само]; *СТАВЛЕННЯ* описують «...диспозиції сприйняття і налаштованості щодо ідей, людини або ситуації й спонукають до відповідних реакцій або дій...» [там само]. В програмі аналізуються також поняття «творчість» та «інноваційність», які мають стосунок до створення, перетворення, рефлексії, досягнення мети у новий спосіб, позитивне прийняття ризиків світу [там само].

Процес виокремлення ключових компетентностей постійно триває і вимагає нових пошуків. Дослідженням проблем компетентнісної освіти протягом тривалого часу займалися і займаються вітчизняні науковці Н. Бібік, С. Бондар, О. Барановська, С. Гончаренко, І. Ермаков, О. Локшина, О. Овчарук, Вал. Паламарчук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, І. Тараненко, С. Трубачева, та ін.; За рубежем це поняття досліджували Гордон Драйден, Джанет Вос, Герман Левітас, Дж. Равен, Д. МакКлелланд, М. Стобарт та ін. У більшості зарубіжних досліджень останніх років (С. Beelische, М. Linard, В. Rey, L. Turkal, М. Joras та ін.), поняття «компетентність» трактується як готовність мобілізувати всі ресурси людини, необхідні для виконання завдання на високому рівні, адекватні конкретній ситуації. Поняття «ключові компетенції» лежать в основі більшості сучасних моделей, які представлені зарубіжними вченими. Зарубіжні і вітчизняні вчені сходяться на думці, що ключові компетенції мають такі ознаки, як: *багатофункціональність* (можливість розв'язання проблем у повсякденній, професійній або соціальній сфері); *надпредметність і міждисциплінарність* (можуть бути застосовані в школі при вивченні різних дисциплін, в інших сферах життя людини); потребують значного *інтелектуального розвитку* (абстрактного мислення, критичного мислення та ін.); *багатомірність* (включають різні розумові процеси і інтелектуальні, комунікативні вміння (аналітичні, критичні, комунікативні тощо) [3].

У працях О. Савченко акцентується на тому, що державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, ці ж підходи лежать в основі створення підручників для нової

Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти

української школи. Вибір такого напрямку зумовлює акцент на результативній складовій засвоєння змісту початкової загальної освіти та визначає ключову компетентність як «...спеціально структурований комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів...» [4].

С. Трубачева компетентнісно орієнтоване освітнє середовище визначає як «...сукупність спеціально організованих психолого-педагогічних умов, що забезпечують якість підготовки учнів у компетентнісному форматі: їх навчально-практичну, дослідницьку та проектну активність, соціальну мобільність, готовність до профільного та професійного самовизначення з подальшим самовдосконаленням...» [5].

С. Трубачева та О. Барановська компетентність визначають, як «...інтегрований результат індивідуальної навчальної діяльності учнів формується на основі оволодіння ними змістовими, процесуальними й мотиваційними освітніми компонентами...» [6].

О. Барановська досліджує різні аспекти формування інформаційних та читацьких компетентностей учнів, нею створено програму і технологію формування зазначених компетентностей [7-10].

Отже, компетентнісний підхід у навчанні дає можливість учневі української школи стати креативним, гнучким, мобільним, вміти навчатися протягом життя; вміти комунікувати та працювати в команді; здобувати, аналізувати й перетворювати різні потоки інформації; допомагає соціалізації особистості, інтеграції у динамічне суспільство. Цей підхід готує дитину в майбутньому обирати власний шлях розвитку, знаходити оптимальну з численних альтернатив сучасності [11].

Література

1. Барановська О. В. *Змішане навчання у початковій школі: нові форми взаємодії: Методичні рекомендації*. Київ: «Фенікс». 2021. 64 с.
2. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG
3. Барановська О. В. Компетентнісний підхід до шкільної освіти: історія, законодавче забезпечення, сучасні підходи. *Реалізація технологій профільного навчання у закладах загальної середньої освіти: методичний посібник*. [Авт.: О. В. Малихін, Н. О. Арістова, Л. В. Шелестова, В. І. Кизенко, О. П. Кравчук, С. Е. Кравчук, О. В. Черноус]. Київ: Конві Прінт. 2021. С. 30-52.
4. Савченко О. Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа*. 2011. № 8-9. С. 4-8.
5. Трубачева С. Е. Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: під заг. ред. О. В. Овчарук*. Київ: К.І.С. 2004. С. 51-57.
6. Трубачева С., Барановська О. Компетентнісно орієнтовані педагогічні технології в структурі шкільного підручника. *Проблеми сучасного*

Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти

підручника: матеріали Міжнародної наук. – практ. конф. (м. Мінськ, 18–19 трав. 2018 р.). К.: Педагогічна думка. 2018. С. 81–85.

7. Барановська О. В. Інформаційна компетенція – ключова компетенція випускника профільної школи. Взято з: ЦІППО. 18 грудня 2006. URL: <http://www.cippe.edu.ua/forum/viewtopic.php?t=120&highlight=&sid=783d986e99a9c663498106>

8. Барановська О. В. Інформаційні компетентності – обов'язковий актив учня сучасної школи. *Директор школи, ліцею, гімназії.* 2003. № 2. С. 67–71.

9. Почупайло О. В. Програма формування читацьких умінь у школярів. *Початкова школа.* 1997. № 10. с.29–38.

10. Барановська О. Формування інформаційної культури учня. *Шлях освіти.* 2000. №3. С. 31–34.

11. Барановська О. В. Індивідуалізація навчання: здобутки, труднощі, перспективи. *Innovative technologies in science and education. Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference.* Jerusalem. Israel 2021. P. 159–164.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ

Анастасія Білик

студентка 21 ДО

Кременецька гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Онищук І.А.

Важливою рисою сьогодення є творчий розвиток особистості, а особливо дитини. Починаючи з раннього віку дитина прагне проявити себе, показати себе з кращої сторони. Оскільки дитина має кращу здатність до засвоєння чогось нового і проявлення своїх здібностей ніж доросла особа, головним завданням батьків, педагога, а особливо вихователя є розвиток творчих здібностей. Педагоги та батьки повинні не приглушувати розвиток творчих здібностей, а навпаки сприяти їх розвитку. Потрібно радіти разом з дитиною над її маленькими перемогами в прояві чогось нового, адже коли дитина бачить що її підтримують, вона хоче досягнути більшого, проявляти себе.

Дослідженням проблеми розвитку творчості в дітей займалося чимало психологів та педагогів. Відомий український психолог Г. Костюк написав є автором праці «Здібності та їх розвиток у дітей». В. Сухомлинський у своїх працях зазначав, що дорослі повинні відкрити в кожній дитині творця, поставити її на шлях самобутньої творчої праці. Національні основи музичного і, зокрема, музично-естетичного виховання розробили В. Верховинець, Т. Науменко, С. Русова та інші.

Мета – висвітлити аспекти розвитку художньо-творчих здібностей дошкільників в умовах ЗДО.

Сьогодні в нашому суспільстві виникла нагальна потреба в творчих, діяльних і обдарованих, інтелектуальна й духовно розвинених громадянах. Розвиток творчих здібностей необхідно розпочинати з ранніх років,